

Aleksandra Zaparucha

Poradnik Mentora

- ✓ Czym jest „miękki” CLIL
- ✓ Po co wprowadzamy programy CLIL
- ✓ 10 parametrów CLIL
- ✓ Warunki realizacji programu „miękkiego” CLIL
- ✓ Przykłady metod i technik
- ✓ Strategie wspierające myślenie
- ✓ Rola eksperymentu na lekcji „miękkiego” CLIL

Redakcja merytoryczna
Anna Gębka-Suska

Analiza merytoryczna
Justyna Maziarska-Lesisz
Elżbieta Witkowska

Recenzja
dr Barbara Muszyńska

Redakcja językowa i korekta
Żeliszaw Żeliszawski

Projekt graficzny, projekt okładki
Wojciech Romerowicz, ORE

Skład i redakcja techniczna
Joanna Suska

Projekt motywu graficznego „Szkoty ćwiczeń”
Aneta Witecka

ISBN 978-83-65890-00-9 (*Zestawy materiałów dla nauczycieli szkół ćwiczeń – języki obce*)

ISBN 978-83-65890-21-4 (*Zestaw 6, CLIL jako nowatorska metoda nauczania*)

ISBN 978-83-65890-23-8 (*Zeszyt 2*)

Warszawa 2017

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 3.0 Polska (CC-BY-NC).

Spis treści

Wprowadzenie	5
Wskazówki do pracy nad zestawem	5
Pytania i zadania	6
Nierozłączność języków i treści	6
Do przemyślenia	6
Zadanie: Praca z uczniami – refleksja nad procesem uczenia się języków obcych 1	7
Do przemyślenia	7
Zadanie: Praca z uczniami – refleksja nad procesem uczenia się języków obcych 2	7
Do przemyślenia	8
Zadanie: Analiza podręcznika języka obcego	8
Do przemyślenia	9
Sprawdzanie wiedzy uczniów	9
Do przemyślenia	9
Zadanie: Wywiad z nauczycielami przedmiotów niejęzykowych	10
Zadanie: Praca z uczniami – wykorzystanie ilustracji	11
Do przemyślenia	12
Zadanie: Poszukaj informacji	12
Zadanie: Praca z uczniami – tabela KWL	13
Zadanie: Praca z uczniami – alfabetyczna burza mózgów	14
Zadanie: Praca z uczniami – pająk i mapa myśli	15
Do przemyślenia	16
Zadanie: Praca z uczniami – samoocena słownictwa	17
Pobudzanie myślenia	18
Zadanie: Analiza podręcznika do języka obcego	19
Zadanie: Analiza podręczników do przedmiotów niejęzykowych	19
Zadanie: Praca z uczniami – pytania uczniów do ilustracji	20
Zadanie: Praca z uczniami – pytania nauczyciela do ilustracji	21
Zadanie: Praca z uczniami z użyciem procedury Think – Pair – Share	22
Zadanie: Praca z uczniami z użyciem procedury See – Think – Wonder	23
Do przemyślenia	24
Metody pracy ze słownictwem	24
Do przemyślenia	24
Zadanie: Wywiad z nauczycielami przedmiotów niejęzykowych	24
Zadanie: Praca z uczniami – prezentacja i personalizacja słownictwa (interwencja)	25
Zadanie: Praca z uczniami – karty ze słownictwem (interwencja)	26
Zadanie: Praca z uczniami – dwu- i trójwymiarowe diagramy	26

Organizatory graficzne	27
Do przemyślenia	27
Zadanie: Praca z uczniami – mapa myśli z tekstu lub z treści mówionych oraz mapa myśli ze wsparciem językowym	28
Zadanie: Praca z uczniami – organizator T	28
Zadanie: Praca z uczniami – organizator Y (looks like, feels like, sounds like)	29
Zadanie: Praca z uczniami – cykl	30
Zadanie: Praca z uczniami – dwu- i trzykołowe diagramy Venna	30
Zadanie: Praca z uczniami – oś czasu i sekwencja zdarzeń	31
Eksperymentowanie	32
Zadanie: Praca z uczniami – eksperyment	32
Metody sprawdzania zrozumienia	33
Zadanie: Poszukaj informacji	33
Zadanie: Praca z uczniami – metody sprawdzania wiedzy 1	34
Zadanie: Praca z uczniami – metody sprawdzania wiedzy 2	35
Zadanie: Praca z uczniami – metody sprawdzania wiedzy 3	36
Zadanie: Praca z uczniami – metody sprawdzania wiedzy 4	37

Wprowadzenie

„Poradnik Mentora” przeznaczony jest dla nauczyciela opiekującego się Praktykantem z ramienia szkoły ćwiczeń. Praktykantem jest każdy, kto będzie szkolony: może to być student dopiero zaczynający przygodę z zawodem nauczyciela, czynny nauczyciel z niewielkim stażem albo nauczyciel z dłuższym stażem, który chce się rozwinąć.

Zestaw nr 6 wprowadza nauczycieli języków obcych w zagadnienia związane z nauczaniem przedmiotowo-językowym, czyli metodą CLIL (Content and Language Integrated Learning) w jej wersji „miękkiej”. Jego głównym zadaniem jest **przekonać nauczycieli języków obcych do efektywnego stosowania tej metody, najlepiej we współpracy z nauczycielami przedmiotów niejęzykowych**.

Wskazówki do pracy nad zestawem

„Teoria w pigułce” opisuje podstawy CLIL wraz z parametrami charakterystycznymi dla tej metody, pokazuje różnice pomiędzy „twardym” CLIL, praktykowanym przez nauczycieli przedmiotów niejęzykowych, oraz „miękkim” CLIL, prowadzonym przez nauczycieli języków obcych. Zeszyt ten oferuje także przegląd technik pracy z treściami przedmiotowymi. „Teoria w pigułce” zawiera ponadto sugestie dotyczące tworzenia materiałów oraz oceniania w „miękkim” CLIL, a także rozbudowaną listę linków do ciekawych artykułów i stron internetowych z materiałami i listę podstawowych pozycji książkowych.

Podstawowe przekonania, które Praktykant powinien wynieść z „Teorii w pigułce” to **nierozłączność języka i treści** oraz powiązanie między wszystkimi przedmiotami szkolnymi. Wprowadzenie „miękkiego” CLIL będzie skutkowało dodatkowo połączeniem języków obcych z programem przedmiotów niejęzykowych, dzięki czemu uczeń będzie miał **możliwość korzystania z języka w autentycznej sytuacji życiowej**.

Zestaw zawiera zagadnienia „**Do przemyślenia**” oraz „**Zadania**” związane z wprowadzaniem „miękkiego” CLIL. Powinny one być realizowane w takiej kolejności, w jakiej się pojawiają w zeszycie „Teoria w pigułce”, gdyż dzięki temu Praktykant będzie miał możliwość wejścia w tematykę „miękkiego” CLIL stopniowo. Zarówno zagadnienia „**Do przemyślenia**”, jak i „**Zadania**” **powinny być także wykonane przez Mentora** w celu lepszego nawiązania do tego, o czym będzie mówił Praktykant.

W pierwszej części znajdują się pytania i zadania związane z uczeniem się języków obcych. W drugiej części omawiane są metody sprawdzania wcześniejszej wiedzy, sprawdzania przyrostu wiedzy oraz samooceny słownictwa. Kolejne części odnoszą się do pobudzania procesów myślowych, metod pracy ze słownictwem, wykorzystaniem organizatorów graficznych, eksperymentowaniem oraz metodami sprawdzania wiedzy.

Zagadnienia „**Do przemyślenia**” mają za zadanie skłonić Praktykanta do refleksji nad procesami nauczania i uczenia się języków obcych oraz przedmiotów niejęzykowych, znanymi z własnego doświadczenia.

„**Zadania**” we wszystkich częściach wymagają:

- przeglądania podręczników szkolnych, zarówno do języków obcych, jak i przedmiotów niejęzykowych;
- zwiedzania pracowni przedmiotowych;
- rozmów z innymi nauczycielami języków obcych i z nauczycielami przedmiotów niejęzykowych;
- rozmów z uczniami;
- zadań do wykonania na lekcjach.

Na regularnych spotkaniach Mentora z Praktykantem należy przede wszystkim zadbać o dobrą atmosferę, pozwalającą na szczere rozmowy na temat przemyśleń, obserwacji i doświadczeń. Praktykant powinien wykazać się znajomością poszczególnych zagadnień, samodzielnością w wyciąganiu wniosków oraz krytyczną oceną zebranego przez siebie materiału. Zaleca się **prowadzenie notatnika**, zarówno przez Mentora, jak i Praktykanta, gdzie znajdą się zapiski ze spotkań z innymi nauczycielami, plany lekcji czy inne dane. Oprócz daty i tematu spotkania, każda notatka powinna zawierać opisany w punktach przebieg spotkania i wynikające z niego wnioski.

Pytania i zadania

Nierozłączność języków i treści

Celem tej serii pytań i zadań dla Praktykanta jest przeanalizowanie języka ojczystego w przedmiotach niejęzykowych oraz treści przedmiotowych na lekcjach języków obcych i wykazanie, że języki i treści są nierozzerwalne.

Do przemyślenia

Jakimi językami władasz? Jak się ich nauczyłeś?

Najpierw sam sobie zadaj powyższe pytania, a potem zadaj je Praktykantowi. Porównaj odpowiedzi Praktykanta do swoich. Czy macie punkty zbieżne? Czym się różnicie?

Zwróć uwagę, czy praktykant:

- wspomina o swojej indywidualnej biegłości językowej;
- mówi o różnym zasobie słów w różnych językach;
- mówi o różnym poziomie poszczególnych umiejętności językowych (słuchanie, mówienie, czytanie, pisanie, myślenie);

- wspomina o świadomym korzystaniu z wiedzy, jaką posiada na temat różnych języków, np. w zakresie szyku słów w zdaniu, konstrukcji gramatycznych czy słownictwa;
- wspomina o odmiennych sytuacjach, w jakich używa poszczególnych języków.

Zadanie: Praca z uczniami – refleksja nad procesem uczenia się języków obcych 1

Czy twoi uczniowie mają świadomość, że znajomość jednego języka pomaga w uczeniu się kolejnego? Porozmawiaj z uczniami o ich strategiach uczenia się.

Poproś Praktykanta o omówienie tego, czego dowiedział się od swoich uczniów w wyniku tego doświadczenia.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- wie o tym, że uczniowie często nie uważają się za sprawnych językowo tylko dlatego, że ich znajomość jakiegoś języka jest niższa niż biegłość w języku ojczystym lub w innym, w którym są biegli;
- powiedział uczniom, że są co najmniej dwujęzyczni, może nawet wielojęzyczni;
- powiedział uczniom o tym, że ucząc się kolejnego języka powinni świadomie korzystać ze swoich zasobów biegłości językowej;
- wspomniał im o dodatkowych korzyściach płynących ze znajomości języków obcych.

Do przemyślenia

Czy ucząc się języka obcego miałeś możliwość używania go natychmiast w sytuacji pozaszkolnej?

Przed spotkaniem sam wykonaj powyższe zadanie. Następnie wraz z Praktykantem omówcie swoje działania.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- wspomina o jakichś swoich działaniach, w których korzysta z języka obcego poza szkołą;
- wyjaśnia, dlaczego się na nie zdecydował;
- wspomina, jaki te działania miały wpływ na jego dalszą edukację językową;
- ma świadomość, że miał jeszcze inne możliwości korzystania z języka poza szkołą.

Zadanie: Praca z uczniami – refleksja nad procesem uczenia się języków obcych 2

Poproś swoich uczniów o refleksję na temat ich działań w kierunku użycia języka obcego w sytuacjach pozaszkolnych.

Przed spotkaniem z Praktykantem przejrzyj w tym kierunku także zasoby internetu. Czy znasz jakieś strony internetowe w języku obcym dla fanów piłki nożnej, mody czy zwierząt? Pomóż Praktykantowi zbudować własną bazę zasobów, godnych polecenia uczniom zainteresowanym różnymi dziedzinami życia.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- mówi o działaniach uczniów poza odrabianiem zadań domowych;
- wie, dlaczego poszczególni uczniowie wybrali taką, a nie inną aktywność;
- może zasugerować uczniom jeszcze inne działania w celu użycia języka obcego poza szkołą.

Do przemyślenia

O czym uczyłeś się z tekstów obecnych w podręcznikach do języków obcych?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam odpowiedz na powyższe pytania. Zrób notatki, by móc podzielić się z Praktykantem swoimi uwagami.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- wspomina o jakichś szczególnie interesujących treściach poznanych wyłącznie na lekcji języka obcego;
- potrafi odnieść te zagadnienia do przedmiotów szkolnych, takich jak historia, geografia, literatura czy przedmioty ścisłe;
- ma świadomość, że nauczanie języków obcych odbywa się poprzez różne treści.

Zadanie: Analiza podręcznika języka obcego

Przejrzyj podręcznik języka obcego, z którego korzystasz z twoją klasą. Jakie treści zawiera?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przeanalizuj podręczniki, których Praktykant używa. Poszukaj treści przedmiotowych w nich zawartych. Na spotkaniu przeanalizujcie swoje spostrzeżenia.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- wspomina o treściach, które można jasno powiązać z przedmiotami, których uczą się jego uczniowie;
- zauważa, że niektórych treści przedmiotowych brakuje;
- zauważa, czy podręcznik zawiera strony przedmiotowe jasno odnoszące się do CLIL;
- wie, jakich przedmiotów dotyczą;
- rozumie powody, dla których takie strony pojawiają się w podręcznikach do języków obcych (motywowanie uczniów, powiązanie z programami nauczania innych przedmiotów, natychmiastowe zastosowanie języka do treści niejęzykowych).

Do przemyślenia

Co rozumiesz pod nazwą CLIL i jak powinna, według ciebie, wyglądać lekcja CLIL?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam odpowiedz na te pytania. Celem jest uzmysłowienie Praktykantowi, że istnieją przynajmniej dwa podejścia do CLIL. „Twardy” CLIL to sytuacja, gdy prowadzącym jest nauczyciel danego przedmiotu. Jest on zobowiązany realizować podstawę programową, a język jest jego narzędziem. „Miękki” CLIL to sytuacja, gdy prowadzącym jest nauczyciel języka obcego. Choć jego celem jest nauczanie tego języka, to wprowadzając treści przedmiotowe, powinien zaakceptować nadrzędność tych treści. W jednym i drugim przypadku pożądana jest współpraca między nauczycielami przedmiotów i języków obcych.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- rozumie znaczenie akronimu CLIL;
- rozumie podział na „twardy” i „miękki” CLIL;
- rozumie wyzwania stojące przed nauczycielem języka obcego w kwestii kompetencji przedmiotowych;
- potrafi zasugerować rozwiązania tych problemów (współpraca z nauczycielem przedmiotu, staranne przygotowanie lekcji w zakresie znajomości treści oraz niezbędnego do ich przekazania słownictwa).

Sprawdzanie wiedzy uczniów

Celem tej serii pytań i zadań jest przygotowanie Praktykanta i jego uczniów do korzystania z technik sprawdzania wcześniejszej wiedzy, wykorzystywanych na lekcjach przedmiotów niejęzykowych. Mogą być zastosowane do dowolnych treści obecnych w podręczniku do języka obcego.

Do przemyślenia

Przypomnij sobie w jaki sposób nauczyciele sprawdzali twoją wcześniejszą wiedzę na lekcjach niejęzykowych. Jak robił to nauczyciel historii? Jakie metody stosował biolog i matematyk?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam odpowiedz na powyższe pytania. Na spotkaniu przeanalizujcie swoje spostrzeżenia.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- potrafi wymienić kilka sposobów sprawdzania wcześniejszej wiedzy uczniów (zadawanie pytań zamkniętych, zadawanie pytań otwartych, odnoszenie się do wcześniejszych lekcji, odnoszenie się do wiedzy z klas młodszych itp.);
- potrafi określić skuteczność tych działań (nudne, takie same na każdej lekcji, inne techniki na innych lekcjach);

- czy potrafi wymienić jakieś inne techniki, które mogłyby być stosowane w celu sprawdzania wcześniejszej wiedzy (praca z ciekawą ilustracją, zadanie intrygującego pytania czy postawienie intrygującej tezy);
- zauważa ich użyteczność (bądź nie) na lekcji języka obcego.

Zadanie: Wywiad z nauczycielami przedmiotów niejęzykowych

Porozmawiaj z nauczycielami przedmiotów niejęzykowych na temat sprawdzania wcześniejszej wiedzy uczniów.

Jeśli uważasz, że Praktykant może mieć trudności z zebraniem takich informacji, przed spotkaniem z nim, sam porozmawiaj z nauczycielami przedmiotów niejęzykowych na ten temat. Zrób listę tych technik z zaznaczeniem, których przedmiotów dotyczą. Podziel się z Praktykantem swoimi zapiskami i poproś go o ocenę tych technik.

Przykłady innych technik sprawdzania wcześniejszej wiedzy, które mogą wymienić nauczyciele przedmiotów niejęzykowych:

- indywidualna lub grupowa praca nad kilkoma pytaniami z zakresu wcześniejszego materiału, np. co uczniowie już wiedzą na temat cyklu życia żaby czy motyla;
- opowiedzenie własnej historii przez nauczyciela, związanej z jakimś wydarzeniem historycznym, np. pradziadek walczący w powstaniu;
- rozwiązanie krzyżówki zawierającej hasło związane z tematem, np. z elektrycznością;
- pytania/zadania „na wejście” (do now activity);
- nawiązanie do znanych postaci ze świata nauki, np. co uczniowie wiedzą o Marii Skłodowskiej-Curie;
- nawiązanie do obserwacji otoczenia, np. sieć rzeczna okolicy czy charakterystyka krajobrazu otoczenia szkoły;
- nawiązanie do podróży nauczyciela czy uczniów do innych krajów w celu omówienia stref czasowych czy odmiennych krajobrazów;
- nawiązanie do życiowych sytuacji, w których zastosowanie ma wiedza matematyczna, np. obniżki cen produktów;
- nawiązanie do życiowych sytuacji, w których zastosowanie ma wiedza przyrodnicza, np. podobieństwo do innych członków rodziny (genetyka) czy procesy chemiczne w kuchni i łazience (pieczenie, pranie).

Opcjonalnie, odeślij Praktykanta do materiałów w sieci, np. [27 Ways to Check Students Prior Knowledge](#).

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- potrafi ocenić przydatność praktyk stosowanych przez nauczycieli przedmiotów niejęzykowych;
- widzi zastosowanie niektórych z nich na lekcjach języka obcego i potrafi uzasadnić swój wybór.

Zadanie: Praca z uczniami – wykorzystanie ilustracji

Wykorzystaj jedną z ilustracji w podręczniku lub wyszukaj w sieci inną odpowiednią do głównego tematu lekcji. Poproś uczniów o wypisanie słów związanych z ilustracją (praca indywidualna w ciszy przez 3 minuty). Uczniowie w grupach porównują swoje listy i uzupełniają je słowami kolegi/koleżanki. Poproś uczniów o podanie tych słów i zapisz je na tablicy, dzieląc na kategorie (rzeczowniki, przymiotniki, czasowniki, inne słowa). Poproś uczniów o napisanie kilku zdań z użyciem tych słów.

Nie zrażaj się, jeśli za pierwszym razem ćwiczenie nie do końca się udało. By uczniowie opanowali tę technikę, należy co jakiś czas je powtarzać.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przeprowadź podobne ćwiczenie ze swoimi uczniami.

Jeśli Praktykant nie prowadzi lekcji, wybierz jedno zdjęcie z podręcznika lub przynieś jakieś inne na spotkanie (np. z jakiejś katastrofy naturalnej lub wydarzenia historycznego).

Poproś Praktykanta o omówienie tego, jak wykorzystałby to zdjęcie na lekcji (uczniowie opisują zdjęcie, nauczyciel opisuje zdjęcie, gdy uczniowie mają zamknięte książki, uczniowie opowiadają lub piszą historyjkę związaną z tym zdjęciem lub z jego treścią).

Następnie poproś Praktykanta o wykonanie zadania z opisu powyżej (jeśli sam nie podał wcześniej takiej opcji).

Zwróć uwagę, czy Praktykant: jest kreatywny w wykorzystaniu zdjęć na lekcji (czy widzi więcej niż jedną opcję użycia go na lekcji).

Jeśli przeprowadził ćwiczenie sam w twojej obecności:

- czy potrafi ocenić jego użyteczność na lekcji języka obcego;
- czy potrafi przewidzieć trudności, jakie mogą mieć jego uczniowie (np. niewystarczająca znajomość języka obcego, aby wyrazić wszystkie myśli związane ze zdjęciem);
- czy zaakceptuje użycie języka ojczystego w takiej sytuacji (ważniejsze w tym momencie jest wyrażenie myśli związanych ze zdjęciem, a nie użycie języka obcego).

Jeśli przeprowadził ćwiczenie z uczniami, czy:

- potrafi ocenić jego użyteczność na lekcji języka obcego;
- potrafi określić jakieś elementy w pracy uczniów, które go zaskoczyły (dobór słów, konstrukcje zdań, wiedza na temat treści ilustracji);
- potrafił dać uczniom wsparcie, jeśli brakowało im wiedzy z zakresu języka obcego do wyrażenia wszystkiego, co chcieli powiedzieć na temat zdjęcia.

Do przemyślenia

Przypomnij sobie, w jaki sposób sprawdzano postępy w nauce w twojej szkole. Jak robił to nauczyciel geografii? Jak robili to nauczyciele matematyki czy chemii?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam zastanów się nad metodami sprawdzania przyrostu wiedzy, gdy byłeś uczniem. W jaki sposób to robiono? Czy sam miałeś świadomość przyrostu twojej wiedzy? Na spotkaniu z Praktykantem porównajcie swoje spostrzeżenia na ten temat.

Przykłady technik sprawdzania postępów w nauce:

- portfolio (zbieranie tekstów i innych materiałów ucznia w dłuższym okresie, w celu wykazania postępów);
- praca metodą projektów (zastosowanie wcześniejszej wiedzy do realizacji praktycznego zadania);
- udział w dyskusjach klasowych, gdzie należało wykazać się wcześniej zdobytą wiedzą;
- przygotowanie i prezentowanie informacji na forum klasy;
- powtórki materiału w formie quizów, gier czy krzyżówek;
- prace pisemne w różnej formie (sprawdziany wiedzy).

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- potrafi ocenić przydatność (bądź nie) kontrolnych prac pisemnych i odpowiedzi ustnej ucznia (krótkotrwałość wiedzy zaprezentowanej w ten sposób, emocjonalne obciążenie dla ucznia);
- zna inne techniki sprawdzania postępów uczniów niż te wyżej wymienione;
- sam miał świadomość przyrostu swojej wiedzy i jak to obserwował;
- docenia wagę poczucia rozwoju i przyrostu wiedzy dla motywacji uczniów.

Zadanie: Poszukaj informacji

Poszukaj informacji na temat metod sprawdzania postępów uczniów.

Przed spotkaniem sam wykonaj to zadanie – poszukaj w internecie i innych źródłach metody sprawdzania wcześniejszej wiedzy uczniów:

- [20 Simple Assessment Strategies You Can Use Every Day](#);
- [50 Ways to Assess Learning](#).

Porozmawiaj także z nauczycielami przedmiotów niejęzykowych. Na spotkaniu z Praktykantem porównajcie efekty swoich poszukiwań. Czy istnieją jakieś metody, które mogłyby być wykorzystane na lekcjach języka obcego?

Uwaga! Metody używane jako narzędzia oceniające postępy w nauce są zbieżne lub tożsame z narzędziami oceniającymi zrozumienie nowych treści, wymienionymi w dalszej części tego „Zeszytu ćwiczeń”.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- wspomina o jakichś nietypowych metodach sprawdzania wiedzy;
- czy znalazł opis jakichś metod, które chciałby wypróbować ze swoimi uczniami;
- rozumie, że niezbędne jest różnicowanie narzędzi sprawdzających postępy w nauce (różne narzędzia do różnych celów, różnorodność sprzyja nauce, różne formy będą odpowiadały różnym uczniom ze względu na ich indywidualne preferencje).

Zadanie: Praca z uczniami – tabela KWL

Wybierz jeden z tekstów, który będziesz przerabiał z uczniami, np. na temat jakiegoś zwierzęcia lub zjawiska naturalnego. Poproś ich o wypełnienie tabeli KWL na początku lekcji (kolumny K – co już wiedzą, oraz kolumny W – czego chcieliby się dowiedzieć) i pod koniec lekcji (kolumna L – czego się nauczyli) informacjami na temat danego zagadnienia. Przykład takiej tabeli znajduje się na ryc. 2 w zeszycie ćwiczeń „Teoria w pigułce”. Jeśli jest to ich pierwszy kontakt z taką tabelą, poproś o pracę w parach. Jeśli uczniowie nie mają wystarczającego zasobu słów w języku obcym, zachęć ich do pisania w języku ojczystym (chodzi o znajomość treści, a nie słownictwa). Następnie na tablicy zapisz propozycje uczniów do pierwszej i drugiej kolumny w języku obcym (uczniowie przepisują tabelkę do zeszytów). Po zakończonej pracy z tekstem, wróćcie do tabeli. Poproś uczniów o wypełnienie ostatniej kolumny. Daj tyle wsparcia językowego, ile będzie potrzeba. Jeśli na jakieś pytania uczniowie nie uzyskali odpowiedzi, poproś ich o wyszukanie odpowiedzi w ramach zadania domowego. Na następnej lekcji poproś uczniów o te odpowiedzi. Poproś ich także o refleksję na temat tego ćwiczenia. A co ty sam sądzisz na temat tego procesu? Nie zrażaj się, jeśli za pierwszym razem ćwiczenie nie do końca się udało. By uczniowie opanowali tę technikę, należy co jakiś czas je powtarzać.

Przed spotkaniem z Praktykantem przeprowadź podobne ćwiczenie ze swoimi uczniami. Na spotkaniu z Praktykantem poproś go o jego refleksje. Czy są takie same jak twoje? Czy zauważacie przydatność tego ćwiczenia? Czy wasi uczniowie podobnie reagowali na tego typu ćwiczenie?

Jeśli Praktykant nie prowadzi zajęć, przeprowadź z nim takie ćwiczenia na spotkaniu. Nie musi to być całe ćwiczenie, lecz jedynie zasygnalizowanie procesu w następującej kolejności:

- wybierz temat, np. o trzęsieniach ziemi;
- znajdź krótki tekst na ten temat (może to być czytanka z podręcznika do języka obcego);
- poproś Praktykanta o wypełnienie kolumny pierwszej i drugiej w tabeli KWL;
- daj mu do przeczytania wybrany tekst;
- poproś o wpisanie 2–3 nowych informacji, które znalazł w tekście;
- poproś o refleksję na temat tego procesu.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli przeprowadził ćwiczenie ze swoimi uczniami:

- wspomina o jakichś trudnościach przy tego typu ćwiczeniu (nieznajomość procedury może wpłynąć na jej końcowy efekt);
- ocenia efektywność tej procedury.

Jeśli nie przeprowadził ćwiczenia ze swoimi uczniami:

- potrafi przewidzieć trudności przy tego typu ćwiczeniu;
- potrafi zaproponować rozwiązania (zrobienie ćwiczenia z całą klasą, jeśli jest to nowe ćwiczenie, wsparcie językowe, jeśli uczniom brakuje sprawności językowych do wyrażenia tego, co chcą napisać);
- potrafi ocenić potencjalną efektywność tej procedury (nauczyciel może ocenić wcześniejszą wiedzę uczniów – część K, nauczyciel może ocenić ciekawość uczniów – część W, i nauczyciel, i uczniowie widzą postępy – część L).

Zadanie: Praca z uczniami – alfabetyczna burza mózgów

Wybierz jeden z tekstów, który będziesz przerabiał z uczniami, np. na temat jakiegoś zwierzęcia lub zjawiska naturalnego. Poproś ich o wypełnienie listy słowami związanymi z tematem, w alfabetycznej kolejności, przed i po lekcji. Przykład takiej listy znajduje się na ryc. 3 w zeszytce „Teoria w pigułce”. Jeśli jest to ich pierwszy kontakt z takim ćwiczeniem, poproś o pracę w parach. Jeśli uczniowie nie mają wystarczającego zasobu słów w języku obcym, zachęć do pisania w języku ojczystym (chodzi o znajomość treści, a nie słownictwa, choć wtedy słowa znajdą się nie w tych kolumnach co trzeba). W następnej kolejności wymień partnerów lub połącz po dwie pary, by nadal pracowały nad słownictwem. Zapisz na tablicy propozycje uczniów, pilnując przypisania do odpowiedniej litery alfabetu. Po zakończonej pracy z tekstem wróćcie do listy słów. Poproś uczniów o dodanie nowych słów i być może uzupełnienie wszystkich luk. Na tej samej lekcji poproś uczniów o ich refleksje na temat tego ćwiczenia. A co ty sam sądzisz na temat tego procesu? Listy słówek możesz zebrać, by przeanalizować je pod względem treści i pisowni, i przygotować jakieś dalsze ćwiczenie z wykorzystaniem trudniejszego słownictwa, np. poprzez napisanie jazz chant wspólne z uczniami. Nie zrażaj się, jeśli za pierwszym razem ćwiczenie nie do końca się udało. By uczniowie opanowali tę technikę, należy co jakiś czas je powtarzać.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przeprowadź podobne ćwiczenie w swojej klasie. Na spotkaniu z Praktykantem poproś o jego refleksje.

Jeśli Praktykant nie prowadzi zajęć, przeprowadź z nim takie ćwiczenia na spotkaniu. Nie musi to być całe ćwiczenie, lecz jedynie zasygnalizowanie procesu, w następującej kolejności:

- wybierz temat, np. o trzęsieniach ziemi;
- znajdź krótki tekst na ten temat (może to być czytanka z podręcznika do języka obcego);

- poproś Praktykanta o wypełnienie kolumny pierwszej i drugiej w tabeli KWL;
- daj mu do przeczytania wybrany tekst;
- poproś o wpisanie 2–3 nowych informacji, które znalazł w tekście;
- poproś o refleksję na temat tego procesu.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli przeprowadził ćwiczenie ze swoimi uczniami:

- wspomina o jakichś trudnościach przy tego typu ćwiczeniu (nieznajomość procedury może wpłynąć na jej końcowy efekt);
- ocenia efektywność tej procedury (nauczyciel może ocenić wcześniejszą wiedzę uczniów – część K, nauczyciel może ocenić ciekawość uczniów – część W, i nauczyciel, i uczniowie widzą postępy – część L);

Jeśli nie przeprowadził ćwiczenia ze swoimi uczniami;

- potrafi przewidzieć trudności przy tego typu ćwiczeniu;
- potrafi zaproponować rozwiązania (zrobienie ćwiczenia z całą klasą, jeśli jest to nowe ćwiczenie, wsparcie językowe, jeśli uczniom brakuje sprawności językowych do wyrażenia tego, co chcą napisać);
- potrafi ocenić potencjalną efektywność tej procedury (nauczyciel może ocenić wcześniejszą wiedzę uczniów – część K, nauczyciel może ocenić ciekawość uczniów – część W, i nauczyciel, i uczniowie widzą postępy – część L).

Zadanie: Praca z uczniami – pająk i mapa myśli

Wybierz jeden z tekstów, który będziesz przerabiał z uczniami, np. na temat jakiegoś zwierzęcia lub zjawiska naturalnego. Poproś ich o napisanie listy słów, które kojarzą im się z tematem, a następnie pogrupowanie ich według jakiegoś schematu (np. niedźwiedź brunatny – wygląd, odżywianie, cykl życia itp.). Przykłady znajdują się na ryc. 4 (pająk) i ryc. 5 (mapa myśli) w zeszycie „Teoria w pigułce”. Jeśli jest to ich pierwszy kontakt z takim ćwiczeniem, poproś o pracę w parach. Jeśli uczniowie nie mają wystarczającego zasobu słów w języku obcym, zachęć do pisania w języku ojczystym (chodzi o znajomość treści, a nie słownictwa, choć wtedy słowa znajdą się nie w tych kolumnach, co trzeba). W następnej kolejności wymień partnerów lub połącz po dwie pary, by nadal pracowały nad słownictwem. Zapisz na tablicy propozycje uczniów. Następnie poproś o zrobienie organizatora graficznego w postaci pająka, który może być następnie rozbudowany do mapy myśli. Przeanalizujcie tekst. Po zakończonej pracy z tekstem, wróćcie do mapy myśli. Poproś uczniów o dodanie nowych słów z użyciem innego koloru pisaka. Dzięki temu uczniowie zobaczą przyrost swojej wiedzy. Jednocześnie uczniowie mogą poprawić wcześniejsze informacje, jeśli okazały się błędne. Na kolejnej lekcji wykorzystaj mapy myśli do ćwiczeń w mówieniu i pisaniu – organizator będzie pomocny przy doborze słów oraz przy organizacji informacji. Na tej samej lekcji poproś uczniów o ich refleksję na temat tego ćwiczenia. A co ty sam sądzisz na temat

tego procesu? Nie zrażaj się, jeśli za pierwszym razem ćwiczenie nie do końca się udało. By uczniowie opanowali tę technikę, należy co jakiś czas je powtarzać.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przeprowadź tego typu ćwiczenie. Jakie są twoje refleksje na jego temat? Co sądzą o tym ćwiczeniu twoi uczniowie? Na spotkaniu z Praktykantem omówcie wyniki lekcji oraz refleksje własne i waszych uczniów. Na czym polega użyteczność tego typu organizatorów?

Jeśli Praktykant nie prowadzi zajęć, przeprowadź z nim takie ćwiczenie na spotkaniu. Nie musi to być całe ćwiczenie, lecz jedynie zasygnalizowanie procesu, w następującej kolejności:

- wybierz temat, np. o pszczołach;
- znajdź krótki tekst na ten temat (może to być czytanka z podręcznika do języka obcego);
- poproś praktykanta o wypisanie słów kojarzących się z tematem;
- poproś go o pogrupowanie słów w kategorii i stworzenie mapy myśli;
- daj mu do przeczytania wybrany tekst;
- poproś o poprawienie mapy myśli, jeśli były w niej błędy oraz uzupełnienie jej o informacje, które znalazł w tekście;
- poproś o refleksję na temat tego procesu.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli przeprowadził ćwiczenie ze swoimi uczniami:

- wspomina o jakichś trudnościach przy tego typu ćwiczeniu (nieznajomość procedury może wpłynąć na jej końcowy efekt);
- ocenia efektywność tej procedury (nauczyciel może ocenić wcześniejszą wiedzę uczniów – pierwotna mapa myśli, oraz ich postępy – druga wersja mapy myśli, także uczniowie mogą zobaczyć przyrost swojej wiedzy);

Jeśli nie przeprowadził ćwiczenia ze swoimi uczniami:

- potrafi przewidzieć trudności przy tego typu ćwiczeniu;
- potrafi zaproponować rozwiązania (zrobienie ćwiczenia z całą klasą, jeśli jest to nowe ćwiczenie, wsparcie językowe, jeśli uczniom brakuje sprawności językowych do wyrażenia tego, co chcą napisać);
- potrafi ocenić potencjalną efektywność tej procedury (nauczyciel może ocenić wcześniejszą wiedzę uczniów – pierwotna mapa myśli, oraz ich postępy – druga wersja mapy myśli, także uczniowie mogą zobaczyć przyrost swojej wiedzy).

Do przemyślenia

Zastanów się, skąd bierze się znajomość słownictwa wśród twoich uczniów i jak ją ocenić.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam zastanów się nad tym zagadnieniem. Przygotuj listę swoich metod sprawdzania znajomości słówek przed nową lekcją. Na spotkaniu porównajcie

wasze metody. Czy są jakieś sposoby, które mógłbyś szczególnie polecić Praktykantowi do wypróbowania? Co stanowi o jej użyteczności? W razie potrzeby wspomóż się publikacjami książkowymi lub materiałami z sieci: (np. [Testing vocabulary](#)).

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- ma świadomość, skąd biorą się różnice w zasobie słów uczniów (inna metoda zapamiętywania słów, inne skojarzenia, inne zainteresowania, uczestniczenie w dodatkowych zajęciach języka obcego, inne źródła wiedzy na temat języka – programy w językach obcych oglądane w telewizji czy sieci, słuchanie muzyki, czytanie książek w oryginale);
- docenia efektywność uczenia się słówek od siebie nawzajem na lekcji (peer to peer learning);
- rozumie różnicę pomiędzy słownictwem aktywnym (znanym i używanym w mowie i piśmie) i pasywnym (znanym, lecz nie używanym w mowie i piśmie).

Zadanie: Praca z uczniami – samoocena słownictwa

Przed kolejną lekcją, na której będziecie pracowali z tekstem, przygotuj listę słów, które mogą być twoim uczniom nieznane. Przygotuj tabelkę do samooceny znajomości słownictwa. Przykład takiej tabeli znajduje się na ryc. 6 w zeszytce „Teoria w pigułce”. Poproś uczniów o ich samodzielne wypełnienie przed lekcją. Następnie poproś ich o pracę w parach, następnie w grupach czteroosobowych (dwie pary), w celu sprawdzenia słów, które znają oraz wyjaśnienie tych nieznanymi. Na koniec przeanalizuj wszystkie słówka z całą klasą. Czy są jeszcze jakieś nieznanne słowa? Następnie pracujcie z tekstem tak, jak zaplanowałeś.

Pod koniec lekcji poproś klasę o refleksję na temat takiej samooceny słownictwa. Czy jest przydatne? Czym się różni od innych sposobów pracy ze słownictwem przed tekstem?

Nie zrażaj się, jeśli za pierwszym razem ćwiczenie nie do końca się udało. By uczniowie opanowali tę technikę, należy co jakiś czas je powtarzać. Przed spotkaniem z Praktykantem sam przeprowadź podobne ćwiczenie. Poproś też swoją klasę o informację zwrotną. Na spotkaniu z Praktykantem omówcie wasze doświadczenia. Czy jest to forma pracy ze słownictwem, którą chcielibyście wprowadzić na stałe do waszego repertuaru?

Jeśli Praktykant nie prowadzi zajęć, przeprowadź z nim takie ćwiczenie na spotkaniu:

- przygotuj tabelkę ze słownictwem dotyczącym jakiego obszaru treści przedmiotowych, np. związane z budową kończyn: knee, leg, shin, calf, thigh, ankle, heel, foot, toe, palm, wrist, forearm, elbow, upper arm, shoulder, hand, thumb, index finger, middle finger, ring finger, little finger, nail, knuckle;
- na spotkaniu poproś Praktykanta o wypełnienie jej zgodnie z jego wiedzą;
- poproś następnie o refleksję na temat tego ćwiczenia.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli przeprowadził ćwiczenie ze swoimi uczniami:

- wspomina o jakichś trudnościach przy tego typu ćwiczeniu i jak sobie z nimi poradził (uczniowie sami nie potrafią ocenić swojej znajomości słów, nie są przyzwyczajeni do samooceny);
- ocenia efektywność tej procedury (nauczyciel może ocenić wcześniejszą wiedzę uczniów w zakresie słownictwa, uczniowie mogą sami się od siebie nauczyć nowych słówek, wzrasta efektywność uczenia się, nauczyciel nie jest podającym wiedzę, lecz organizuje proces uczenia się).

Jeśli nie przeprowadził ćwiczenia ze swoimi uczniami:

- potrafi przewidzieć trudności przy tego typu ćwiczeniu na lekcji (uczniowie sami nie potrafią ocenić swojej znajomości słów, nie są przyzwyczajeni do samooceny);
- potrafi zaproponować rozwiązania (użycie języka ojczystego do tłumaczenia słówek w grupie czy parze, podkreślenie, że nie ma jednego poprawnego rozwiązania);
- potrafi ocenić potencjalną efektywność tej procedury (nauczyciel może ocenić wcześniejszą wiedzę uczniów w zakresie słownictwa, uczniowie mogą sami się od siebie nauczyć nowych słówek, wzrasta efektywność uczenia się, nauczyciel nie jest podającym wiedzę, lecz organizuje proces uczenia się).

Pobudzanie myślenia

Jednym z celów edukacji jest rozwój umiejętności myślenia. Celem tej części pytań jest refleksja na temat metod pobudzania myślenia u uczniów. Zadania oferują praktyczne metody do przećwiczenia przez Praktykanta.

Do przemyślenia

Przypomnij sobie swój pobyt w szkole. Na których lekcjach nauczyciele stwarzali ci najwięcej okazji do myślenia? Jak to robił nauczyciel historii, nauczyciel fizyki czy nauczyciel biologii?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam zastanów się nad powyższym zagadnieniem. Jednym z celów nauczania w szkole jest stwarzanie warunków do myślenia, zwłaszcza krytycznego. Odpowiednio dobrane techniki pozwolą uczniom nabrać praktyki w zadawaniu nieoczywistych pytań i udzielaniu twórczych odpowiedzi.

Rodzaje ćwiczeń pobudzających krytyczne myślenie:

- [10 Great Critical Thinking Activities That Engage Your Students;](#)
- [The Critical Thinking Workbook.](#)

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- wspomina o jakichś specyficznych wyzwaniach, przed którymi stawiano go w szkole (debaty i dyskusje, projekty robione w grupach, samodzielne badania);
- czy sam stosuje jakieś techniki na swoich lekcjach (nie akceptuje od razu poprawnej odpowiedzi, nie poprawia od razu odpowiedzi nieprawidłowej, wyznacza ucznia do odpowiedzi po zadaniu pytania, a nie przed, zadaje pytania typu: „skąd wiesz?”, „co, jeśli nie?” itp., organizuje debaty na kontrowersyjne tematy).

Zadanie: Analiza podręcznika do języka obcego

Przeanalizuj podręcznik do języka obcego, którego używasz. Czy daje on uczniom okazję do myślenia?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam zajrzyj do podręcznika do języka obcego, którego używa. Przeanalizuj ćwiczenia pod względem zachęcania do myślenia. Na spotkaniu omówcie swoje spostrzeżenia. Zastanówcie się, jak przerobić ćwiczenia w podręczniku, by dawały uczniom więcej okazji do myślenia. Jeśli Praktykant nie prowadzi zajęć, niech wybierze jeden z podręczników używanych w szkole, w której odbywa praktykę.

Dodatkowe materiały w sieci podpowiadające, jak zachęcić uczniów do myślenia:

- [The Critical Thinking Workbook](#);
- [100 Brain Teasers With Answers for Kids and Adults](#).

Materiał, który można polecić Praktykantowi, to pozycja dla nauczycieli języka angielskiego: Puchta, H., Williams, M. (2011). *Teaching Young Learners to Think: ELT Activities for young learners aged 6-12*.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- rozumie wagę „piątej umiejętności” językowej – słuchanie, mówienie, czytanie, pisanie i myślenie;
- potrafi znaleźć sposoby na wyzwolenie myślenia na lekcji w oparciu o materiał z podręcznika (np. poprzez zadawanie pytań do ilustracji czy nieunikanie dyskusji na tematy zawarte w podręczniku);
- potrafi zaakceptować nieoczywiste rozwiązania, np. w ćwiczeniach typu odd–one–out, czy w ćwiczeniach klasyfikujących obiekty;
- potrafi znaleźć zastosowanie polecanych wyżej materiałów na lekcji języka obcego.

Zadanie: Analiza podręczników do przedmiotów niejęzykowych

Przeanalizuj kilka podręczników do przedmiotów niejęzykowych, których używają twoi uczniowie. Czy dają one uczniom okazję do myślenia? Jakie polecenia zawiera podręcznik do przyrody, a jakie podręcznik do historii? Jakiego rodzaju polecenia zawierają zeszyty ćwiczeń do biologii czy chemii?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam zajrzyj do podręczników przedmiotów niejęzykowych, których używają jego uczniowie. Przeanalizuj ćwiczenia pod względem zachęcania do myślenia. Na spotkaniu omówcie swoje spostrzeżenia. Zastanówcie się, czy któreś z poleceń/ćwiczeń mogłoby być inspiracją do pracy na lekcji języka obcego.

W razie potrzeby poleć Praktykantowi link to taksonomii pytań Blooma: [25 Question Stems Framed Around Bloom's Taxonomy](#)

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- potrafi ocenić gradację pytań od testujących wiedzę do wymagających myślenia (analizuj, porównaj, oceń itp.);
- rozumie potrzebę stawiania uczniom wymagań w zakresie wyższych procesów myślowych;
- potrafi zastosować taksonomię Blooma do oceny pytań i zadań w podręczniku do przedmiotów niejęzykowych.

Zadanie: Praca z uczniami – pytania uczniów do ilustracji

Wybierz jedną z ilustracji w podręczniku lub wyszukaj inną związaną z tematem lekcji. Poproś uczniów o napisanie 3–5 pytań otwartych na jej temat. Uczniowie pracują w parach lub grupach. Następnie wymień pary – uczniowie porównują swoje pytania i wybierają najlepsze 2–3. Zbierz sugestie uczniów i zapisz na tablicy. Następnie poproś uczniów o odpowiedzi na te pytania. Zaakceptuj wszystkie sugestie, za każdym razem jednak poproś o wyjaśnienie („Dlaczego tak uważasz?”). Na koniec poproś uczniów o refleksję na temat tego ćwiczenia. Przed spotkaniem z Praktykantem sam przeprowadź podobne ćwiczenie w swojej klasie. Na spotkaniu z Praktykantem omówcie ćwiczenie oraz refleksje uczniów. Jakie pytania zadali? Czy odpowiedzi były kreatywne? Czy coś was zaskoczyło? Jeśli Praktykant nie prowadzi lekcji, przeprowadź z nim podobne ćwiczenie na spotkaniu.

Przykładowo, jeśli na ilustracji są dwie osoby idące ścieżką górską, pytania mogą być następujące: 1. „Kim są te osoby?”, 2. „Po co idą w góry?” itp. Odpowiedzi na te pytania mogą być różne: 1. rodzeństwo, znajomi, kuzyni, przyjaciele, nieznajomi, 2. na wycieczkę, robić profesjonalne zdjęcia, robić badania naukowe. Poproś o wyjaśnienia, dlaczego Praktykant tak uważa. Nie zadowolaj się jedną sugestią, poproś o kolejne.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli przeprowadził ćwiczenie ze swoimi uczniami:

- wspomina o jakichś trudnościach przy tego typu ćwiczeniu i jak sobie z nimi poradził (uczniowie nie znają tej procedury i nie potrafią podać odpowiedzi);
- ocenia efektywność tej procedury (dzięki pytaniom nauczyciel może ocenić poziom znajomości gramatyki, dzięki odpowiedziom – kreatywność uczniów);

Jeśli nie przeprowadził ćwiczenia ze swoimi uczniami:

- potrafi przewidzieć trudności przy tego typu ćwiczeniu na lekcji (uczniowie nie znają tej procedury i nie potrafią podać odpowiedzi);
- potrafi przygotować się na trudności i zasugerować rozwiązania (nauczyciel podpowiada kilka rozwiązań, zachęca do użycia języka ojczystego, jeśli uczniowie nie potrafią wyrazić swoich sugestii w języku obcym);
- potrafi ocenić potencjalną efektywność tej procedury (dzięki pytaniom nauczyciel może ocenić poziom znajomości gramatyki, dzięki odpowiedziom – kreatywność uczniów).

Zadanie: Praca z uczniami – pytania nauczyciela do ilustracji

Wybierz jedną ilustracji w podręczniku lub wyszukaj inną związaną z tematem lekcji. Uczniowie pracują w parach. Poproś uczniów o ułożenie pytań zaczynających się od następujących fraz:

- „Dlaczego?”
- „Czym by to się różniło, gdyby...?”
- „Jakie są powody, że...?”
- „Przypuśćmy, że...?”
- „A co, jeśli...?”
- „A co, jeśli nie...?”
- „Jak jeszcze można to zrobić...?”
- „Co, gdybyśmy wiedzieli...?”
- „Jaki jest cel...?”
- „Co by się zmieniło, gdyby...?”

Następnie uczniowie porównują swoje pytania z pytaniami innej pary. Wybierają kilka najlepszych. Zbierz sugestie uczniów i zapisz na tablicy. Następnie poproś uczniów o odpowiedzi na te pytania. Zaakceptuj wszystkie sugestie, za każdym razem prosząc o wyjaśnienie („Dlaczego tak sądzisz?”). Na koniec poproś uczniów o refleksję na temat tego ćwiczenia.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przeprowadź podobne ćwiczenie w swojej klasie. Omówcie ćwiczenie oraz refleksje uczniów. Jakie pytania zadali? Czy odpowiedzi były kreatywne? Czy coś was zaskoczyło?

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli przeprowadził ćwiczenie ze swoimi uczniami:

- wspomina o jakichś trudnościach przy tego typu ćwiczeniu i jak sobie z nimi poradził (uczniowie nie znają tej procedury, uczniowie nie znają odpowiednich konstrukcji gramatycznych czy słownictwa, by napisać pytania czy precyzyjnie wyrazić odpowiedzi);

- potrafił pomóc uczniom przy układaniu pytań i odpowiedzi (wsparcie językowe, praca w grupach, praca całą klasą);
- ocenia efektywność tej procedury (dzięki pytaniom nauczyciel może ocenić poziom znajomości gramatyki, dzięki odpowiedziom – kreatywność uczniów).

Jeśli nie przeprowadził ćwiczenia ze swoimi uczniami:

- potrafi przewidzieć trudności przy tego typu ćwiczeniu na lekcji (uczniowie nie znają tej procedury, nie znają konstrukcji gramatycznych i słownictwa, by wyrazić wszystkie swoje myśli);
- potrafi przygotować się na trudności i zasugerować rozwiązania (nauczyciel podpowiada kilka rozwiązań, zachęca do użycia języka ojczystego, jeśli uczniowie nie potrafią wyrazić swoich sugestii w języku obcym);
- potrafi ocenić potencjalną efektywność tej procedury (dzięki pytaniom nauczyciel może ocenić poziom znajomości gramatyki, dzięki odpowiedziom – kreatywność uczniów).

Zadanie: Praca z uczniami z użyciem procedury Think – Pair – Share

W ciągu kilku lekcji postaraj się wdrożyć uczniów do procedury Think – Pair – Share. Opis procedury znajduje się w „Teorii w pigułce”.

Pod koniec lekcji poproś uczniów o refleksje na temat tego ćwiczenia.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przeprowadź podobne ćwiczenia ze swoją klasą. Jakie były jego efekty? Na spotkaniu omówcie przydatność tej procedury.

W „miękkim” CLIL ważne jest odsunięcie odpowiedzi w czasie, co daje możliwość przemyślenia odpowiedzi oraz przećwiczenia jej w parze czy większej grupie. Uczeń może sprawdzić swoje słownictwo, upewnić się, że dobrze je wykorzystuje oraz dobrze myśli.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli przeprowadził ćwiczenie ze swoimi uczniami:

- wspomina o jakichś trudnościach przy tego typu ćwiczeniu i jak sobie z nimi poradził (uczniowie nie znają tej procedury, uczniowie nie zachowują ciszy w trakcie pierwszej części procedury, uczniowie rozmawiają w języku ojczystym w czasie pracy w parze, uczniowie potrzebują wsparcia językowego do udzielenia odpowiedzi);
- potrafił pomóc uczniom w kolejnych etapach procedury (zwrócenie uwagi na konieczność przemyślenia problemu w ciszy, wsparcie językowe przy pracy w grupach, wsparcie językowe przy udzielaniu informacji zwrotnej);
- ocenia efektywność tej procedury (odsunięciu odpowiedzi w czasie zwiększa szansę, że większa ilość uczniów udzieli poprawnej odpowiedzi).

Jeśli nie przeprowadził ćwiczenia ze swoimi uczniami:

- potrafi przewidzieć trudności przy tego typu ćwiczeniu na lekcji (uczniowie nie znają tej procedury, nie zachowują ciszy w pierwszej części procedury, nie znają konstrukcji gramatycznych i słownictwa, by wyrazić wszystkie swoje myśli);
- potrafi przygotować się na trudności i zasugerować rozwiązania (nauczyciel podpowiada kilka rozwiązań, zachęca do użycia języka ojczystego, jeśli uczniowie nie potrafią wyrazić swoich sugestii w języku obcym);
- potrafi ocenić potencjalną efektywność tej procedury (dzięki pytaniom nauczyciel może ocenić poziom znajomości gramatyki, dzięki odpowiedziom – kreatywność uczniów).

Zadanie: Praca z uczniami z użyciem procedury See – Think – Wonder

Wybierz 2–3 obiekty lub ilustracje do procedury See – Think – Wonder. Pełny opis procedury znajduje się w „Teorii w pigułce”, w tym ilustracja pokazująca przykład tabeli (ryc. 7).

Pod koniec lekcji poproś uczniów o refleksje na temat tego ćwiczenia. Co było dla nich wyzwaniem?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przeprowadź podobne ćwiczenie ze swoją klasą. Jakie były jego efekty? Na spotkaniu omówcie przydatność tej procedury. Jeśli coś się nie udało, zachęć Praktykanta do przećwiczenia tej procedury z inną klasą lub z innym materiałem.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli przeprowadził ćwiczenie ze swoimi uczniami:

- wspomina o jakichś trudnościach przy tego typu ćwiczeniu i jak sobie z nimi poradził (uczniowie nie znają tej procedury, uczniowie nie znają odpowiednich konstrukcji gramatycznych czy słownictwa, by napisać pytania czy wyrazić precyzyjnie odpowiedzi, uczniowie nie zachowują ciszy);
- potrafił pomóc uczniom przy wypełnianiu tabeli (wsparcie językowe, pozwolenie na użycie języka ojczystego, praca całą klasą, praca w grupach);
- ocenia efektywność tej procedury (ocena zmysłu obserwacji uczniów, ocena poziomu językowego – układanie zdań i pytań, kreatywność).

Jeśli nie przeprowadził ćwiczenia ze swoimi uczniami:

- potrafi przewidzieć trudności przy tego typu ćwiczeniu na lekcji;
- potrafi przygotować się na trudności i zasugerować rozwiązania (nauczyciel podpowiada kilka rozwiązań, zachęca do użycia języka ojczystego, jeśli uczniowie nie potrafią wyrazić swoich sugestii w języku obcym);
- potrafi ocenić potencjalną efektywność tej procedury (ocena zmysłu obserwacji uczniów, ocena poziomu językowego – układanie zdań i pytań, kreatywność).

Do przemyślenia

Ile czasu powinien mieć uczeń na udzielenie odpowiedzi na pytanie nauczyciela?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przemyśl kwestię czasu na myślenie (think time). Ważne, by nauczyciel dał czas na myślenie przed odpowiedzią ucznia, a także by nie akceptował lub odrzucał odpowiedzi ucznia zaraz po tym, gdy ona padnie.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- jest świadom, że powinien najpierw zadać pytanie, a dopiero po chwili wskazać ucznia, który ma tej odpowiedzi udzielić;
- jest świadom, że powinien poczekać z uzyskaniem odpowiedzi na swoje pytania w klasie, by uczniowie mogli się zastanowić;
- nie akceptować od razu odpowiedzi, gdy uczeń poda tę prawidłową (by inni też mogli się zastanowić i zdecydować, czy odpowiedź jest prawidłowa, czy nie);
- nie odrzucać od razu nieprawidłowej odpowiedzi (by inni uczniowie także mogli się do niej odnieść).

Metody pracy ze słownictwem

Praca ze słownictwem specjalistycznym jest w centrum wsparcia językowego, niezbędnego uczniom w programach „miękkiego” CLIL. Ta część pytań i zadań jest związana z prezentacją i recyklingiem słownictwa.

Do przemyślenia

W jaki sposób pracujesz ze słownictwem ze swoimi uczniami?

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przemyśl kwestię słownictwa. Na spotkaniu omówcie techniki, które stosujecie. Przygotuj kilka technik, których być może Praktykant nie zna. Omów je i zachęć do wypróbowania z uczniami.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- zna różne techniki wprowadzania nowego słownictwa;
- rozumie konieczność ciągłego recyklingu słownictwa;
- zna różne techniki recyklingu słownictwa;
- potrafi dostosować sposoby pracy do wymagań uczniów.

Zadanie: Wywiad z nauczycielami przedmiotów niejęzykowych

Porozmawiaj z nauczycielami przedmiotów niejęzykowych na temat ich pracy ze słownictwem przedmiotowym. Opcjonalnie, odwiedź pracownie przedmiotowe, by ocenić wsparcie językowe, które się w nich znajduje.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam porozmawiaj z nauczycielami przedmiotów niejęzykowych na temat pracy ze słownictwem. Na spotkaniu omówcie techniki stosowane przez nauczycieli przedmiotów niejęzykowych. Czy któreś mogłyby być wykorzystane na lekcjach języka obcego?

Jeśli uznasz, że to przyniesie lepsze efekty, przeprowadźcie taką rozmowę wspólnie z kilkoma nauczycielami.

Opcjonalnie, poproś Praktykanta o odwiedzenie kilku pracowni przedmiotowych i zanotowanie sposobów wspierania słownictwa przedmiotowego obecnego w sali (tablice i przekroje prezentujące koncepty przedmiotowe wraz z opisem – przekrój komórki roślinnej w pracowni biologii, mapy ściennie w pracowni geografii, tablice z figurami geometrycznymi w pracowni matematyki, przekrój przez silnik spalinowy w pracowni fizyki, tablica okresowa pierwiastków w pracowni chemii).

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- ma świadomość, że nauczyciele przedmiotów także pracują ze słownictwem;
- rozpoznaje metody które stosują nauczyciele przedmiotów niejęzykowych w pracy ze słownictwem;
- jeśli był w pracowniach przedmiotowych – potrafi wymienić kilka przykładów wsparcia, jakie znajduje się w pracowniach przedmiotowych.

Zadanie: Praca z uczniami – prezentacja i personalizacja słownictwa (interwencja)

Jeśli uczysz dwie równoległe klasy, przygotuj dla nich ten sam materiał. W jednej klasie wprowadź słownictwo tak, jak dotychczas (grupa kontrolna). W drugiej, po prezentacji słownictwa daj uczniom okazję do personalizacji słówek w formie własnej definicji oraz ilustracji (grupa eksperymentalna). Uczniowie pracują sami lub w parach. Zróbcie wystawkę najlepszych prac. Po kilku dniach sprawdź znajomość tych słówek. Jakie są wyniki? Poproś grupę eksperymentalną o refleksję na temat tego ćwiczenia. Na spotkaniu z Mentorem podziel się swoimi spostrzeżeniami. Przykład personalizacji słownictwa w postaci notatnika interaktywnego znajduje się w „Teorii w pigułce” na ryc. 8.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przeprowadź podobne doświadczenie. Czy wasze wyniki są zbieżne? Zastanówcie się nad możliwością regularnego personalizowania słownictwa.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant przeprowadził lekcje:

- zauważa efektywność personalizacji słownictwa w postaci definicji pisanej własnymi słowami;

- zauważa efektywność personalizacji słownictwa w postaci ilustracji;
- zauważa konieczność prezentacji prac uczniów na wystawie klasowej.

Jeśli Praktykant nie prowadzi zajęć, poproś go o skomentowanie twoich wyników.

Zadanie: Praca z uczniami – karty ze słownictwem (interwencja)

Jedną z metod pracy ze słownictwem przedmiotowym są karty słów (przykłady na ryc. 9 w „Teorii w pigułce”). Wybierz grupę słów, które aktualnie przerabiacie na lekcjach. Poproś uczniów jednej klasy (grupa eksperymentalna) o przygotowanie takich kart. Na początek jeden lub dwa przykłady zróbcie wspólnie. Może to być praca w parach. Każda para może mieć inne 2–3 słówka. Następnie uczniowie wymieniają się kartami w celu sprawdzenia poprawności oraz uczenia się słów. Wykorzystaj karty do powtórki przed sprawdzianem. To samo słownictwo przetestuj tak, jak robisz to zwykle (grupa kontrolna). Porównaj wyniki obu sprawdzianów. Czy praca z kartami dała lepsze wyniki? Dlaczego?

Przed spotkaniem z Praktykantem przeprowadź podobny eksperyment. Na spotkaniu z Praktykantem omówcie wyniki. Czy karty ze słowami mogą stać się trwałym elementem waszych lekcji? Jakie są trudności z realizacją takiego zadania?

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant przeprowadził lekcje:

- zauważa efektywność intensywnej pracy ze słownictwem w postaci kart;
- zauważa wyzwania związane z procesem ich przygotowania (trudności językowe);
- potrafi pomóc uczniom przy wprowadzaniu nowej procedury (wspólne zrobienie jednej karty, praca w grupach, wsparcie językowe).

Jeśli Praktykant nie przeprowadził lekcji, poproś go o skomentowanie twoich wyników.

Zadanie: Praca z uczniami – dwu- i trójwymiarowe diagramy

Przejrzyj podręcznik do języka obcego, z którego korzystasz. Czy są jakieś tematy, do których możesz zastosować dwu- lub trójwymiarowe diagramy? Przykłady znajdują się na ryc. 11 i 12 w „Teorii w pigułce”. Może to być przekrój przez kulę ziemską do tematu o trzęsieniach ziemi, przekrój przez wulkan do lekcji o erupcjach, przekrój przez jakieś urządzenie czy roślinę, jeśli właśnie o tym jest tekst w podręczniku. Jeśli tak, przygotuj odpowiednie wsparcie wizualne i językowe. Jest to dobra metoda organizacji słownictwa. Po kilku dniach możesz wykorzystać ten sam diagram do sprawdzenia znajomości słownictwa. Poproś uczniów o refleksję na temat tego ćwiczenia.

Przed spotkaniem z Praktykantem przeprowadź podobne ćwiczenie w swojej klasie. Na spotkaniu porównajcie swoje obserwacje. Czy możecie wprowadzić takie schematy do innych tematów?

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant przeprowadził lekcję:

- potrafi dobrać diagram odpowiedni do tekstu;
- zauważa efektywność tej metody organizacji słownictwa;
- potrafi wykorzystać taki diagram do powtórki i oceny słownictwa.

Jeśli Praktykant nie prowadzi lekcji:

- potrafi znaleźć tekst i dobrać do niego diagram z opisem;
- potrafi zaplanować ćwiczenia związane z diagramem;
- potrafi zaplanować wykorzystanie diagramu do powtórek i oceny.

Organizatory graficzne

Organizatory graficzne są przydatne do wizualnego organizowania słownictwa i co za tym idzie – informacji. Są także pomocne przy wspieraniu produkcji językowej – mówienia i pisania.

Do przemyślenia

W jaki sposób robiłeś notatki na lekcjach czy studiach? Czy umiesz do tego celu wykorzystać organizatory graficzne? (Ryc. 13–22 w zeszycie „Teoria w pigułce”).

Przed spotkaniem z Praktykantem sam odpowiedz na powyższe pytania. Na spotkaniu omówcie swoje doświadczenia w tej kwestii. Czy widzicie możliwości ich zastosowania w pracy w szkole? Czy widzicie możliwości ich zastosowania w życiu prywatnym?

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- zna i potrafi używać organizatorów graficznych;
- potrafi dostrzec użyteczność organizatorów graficznych do robienia notatek, organizacji słownictwa, organizacji informacji, organizacji procesu myślenia i planowania, uczenia się, powtarzania materiału, oceniania wcześniejszej wiedzy, oceniania postępów w nauce;
- potrafi dostrzec wyzwania stojące przed nauczycielem i uczniami przy wprowadzaniu organizatorów graficznych w pracy na lekcji;
- potrafi zaplanować wsparcie, jakiego może udzielić uczniom (np. robienie własnego organizatora w oparciu o podany model, zrobienie organizatora wspólnie z całą klasą, zrobienie organizatora w grupach, wsparcie językowe, wsparcie w organizacji informacji).

Zadanie: Praca z uczniami – mapa myśli z tekstu lub z treści mówionych oraz mapa myśli ze wsparciem językowym

Przejrzyj podręcznik, który realizujesz. Znajdź tekst, na podstawie którego można stworzyć mapę myśli. Możesz także przygotować się do miniprezentacji na wybrany temat, związany z realizowanym materiałem. Poproś uczniów o przeczytanie/wysłuchanie i zrobienie notatki w postaci mapy myśli. Jeśli uczniowie nigdy nie robili takiego ćwiczenia, daj im wsparcie nie tylko językowe, lecz także w kwestii procedury (znalezienie głównego hasła, znalezienie kategorii informacji i przykładów). Po zrobieniu map w grupach, zróbcie jedną wspólną mapę na tablicy. Następnie zastanówcie się nad dołożeniem fraz językowych. Przykłady map myśli z kategoryzowaniem i bez, ze wsparciem językowym i bez, są przedstawione na ryc. 13–16 w zeszyte „Teoria w pigułce”. Wykorzystaj później tę mapę z uczniami do produkcji językowej – mówienia i pisania. Na koniec poproś uczniów o refleksje na temat tych ćwiczeń.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam poeksperymentuj z mapami myśli. Na spotkaniu przeanalizujcie swoje obserwacje. Co uczniowie sądzą o takich organizatorach. Czy ułatwiły im produkcję języka? Czy możesz wprowadzić takie organizatory na stałe do swojej pracy?

Jeśli Praktykant nie prowadzi lekcji, przeprowadź z nim podobne ćwiczenie na spotkaniu. Przygotuj jeden lub dwa krótkie teksty, których treści dadzą się przenieść do organizatora w postaci jednej z form mapy myśli. Może to być np. tekst o zwierzęciu, zjawisku naturalnym lub znanej budowli.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant sam przeprowadził lekcję:

- potrafił dać uczniom wsparcie, jeśli pierwszy raz robili takie ćwiczenie;
- dostrzega użyteczność tej formy organizacji wiedzy;
- dostrzega potencjał tej formy pracy na lekcji języka obcego .

Jeśli Praktykant nie prowadzi lekcji:

- potrafi sam przenieść najważniejsze punkty tekstu do mapy myśli;
- dostrzega użyteczność tej formy notatki;
- potrafi przewidzieć trudności związane z wprowadzeniem takiego ćwiczenia w klasie i dać wsparcie uczniom (wykonanie mapy myśli wspólnie z całą klasą, wsparcie językowe);
- potrafi dostrzec możliwości wykorzystania mapy myśli do produkcji językowej – mówienia i pisania.

Zadanie: Praca z uczniami – organizator T

Organizator T to najprostsza forma tabeli z dwiema kolumnami (przykład na ryc. 18 w zeszyte „Teoria w pigułce”). Przygotuj dla uczniów listę słów, które będą się mieścić w dwóch kategoriach. Niech to będą nieoczywiste grupy słów, np. rzeczy które mają klucze

lub klawisze (keys) – komputer, pianino, kłódka itp., i obiekty, które ich nie mają (lampa, wiadro, stół). Poproś uczniów o podział słówek na dwie grupy i wpisanie ich do tabeli T. Niech sami dojdą do tego, jakie to kategorie. Można także podnieść poprzeczkę, wymieszać trzy grupy słów i zrobić tabelkę z trzema kolumnami. Wyzwaniem może być też brak informacji, na ile grup można podzielić słowa. Takie podejście wymaga większej kreatywności oraz myślenia. Pod koniec lekcji poproś uczniów o refleksję na temat tego ćwiczenia.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przećwicz takie zadanie ze swoimi uczniami. Na spotkaniu podzielcie się wrażeniami swoimi i swoich uczniów. Czy możecie wprowadzić takie ćwiczenie do swojego repertuaru na stałe? Z czym uczniowie mieli największy problem?

Jeśli Praktykant nie prowadzi lekcji, sam przygotuj dla niego takie ćwiczenie.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant przeprowadził lekcję:

- widzi potrzebę klasyfikowania słów;
- potrafi dostosować poziom trudności ćwiczenia do konkretnej grupy uczniów;
- widzi konieczność stawiania przed uczniami wyzwań.

Jeśli Praktykant nie przeprowadził lekcji:

- widzi potencjalne trudności związane z wykonaniem tego ćwiczenia;
- potrafi przewidzieć, jakiego wsparcia mógłby udzielić uczniom (naprowadzania na rozwiązanie).

Zadanie: Praca z uczniami – organizator Y (looks like, feels like, sounds like)

Organizator w kształcie litery Y służy do opisu obiektów, np. zwierząt czy instrumentów (przykład na ryc. 19 w zeszyte „Teoria w pigułce”). Poproś uczniów o opisy zwierząt z wykorzystaniem organizatora Y. Może to być praca w parach z wykorzystaniem słownika w formie tradycyjnej lub elektronicznej, by uczniowie mogli wykazać się kreatywnością nieograniczoną małym zasobem słów. Każda para może opisać inne zwierzę lub różne grupy uczniów mogą opisać te same. Na koniec grupy/pary mogą się wymienić swoimi organizatorami. Na koniec zbierz różne pomysły uczniów w jednym dużym organizatorze (wszystkie propozycje na temat każdego ze zwierząt razem). Pod koniec lekcji poproś uczniów o refleksję na temat tego ćwiczenia.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przećwicz takie zadanie ze swoimi uczniami. Na spotkaniu podzielcie się wrażeniami własnymi i swoich uczniów. Czy możecie wprowadzić takie ćwiczenie do swojego repertuaru na stałe? Z czym uczniowie mieli największy problem?

Jeśli Praktykant nie prowadzi lekcji, sam przygotuj dla niego takie ćwiczenie.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant przeprowadził lekcję:

- widzi potrzebę wyzwania w uczniach kreatywności;
- widzi konieczność stawiania przed uczniami wyzwań;
- potrafi dać wsparcie językowe.

Jeśli Praktykant nie przeprowadził lekcji:

- widzi potencjalne trudności związane z wykonaniem tego ćwiczenia;
- potrafi przewidzieć, jakiego wsparcia mógłby udzielić uczniom (zrobienie jednego przykładu jako cała klasa, praca w grupach, praca ze słownikiem).

Zadanie: Praca z uczniami – cykl

Organizator w kształcie okręgu służy do opisu zjawisk cyklicznych, takich jak cykle życia motyla (przykład na ryc. 20 w zeszyte „Teoria w pigułce”) czy żaby. Przejrzyj podręcznik, którego używasz ze swoimi uczniami. Jeśli są tam jakieś treści, które mogą być przedstawione w formie koła, zaproponuj uczniom wykonanie takiego schematu.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przećwicz takie zadanie ze swoimi uczniami. Na spotkaniu podzielcie się wrażeniami własnymi i swoich uczniów. Czy możecie wprowadzić takie ćwiczenie do swojego repertuaru na stałe? Z czym uczniowie mieli największy problem?

Jeśli Praktykant nie prowadzi lekcji, sam przygotuj dla niego takie ćwiczenie.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant przeprowadził lekcję:

- widzi potrzebę porządkowania informacji dotyczących cyklu w postaci graficznego zapisu;
- potrafi dostosować poziom trudności ćwiczenia do konkretnej grupy uczniów.

Jeśli Praktykant nie przeprowadził lekcji:

- widzi potencjalne trudności, związane z wykonaniem tego ćwiczenia (np. nieznamość procedury);
- potrafi przewidzieć, jakiego wsparcia mógłby udzielić uczniom (pomoc w wyszukaniu głównych etapów cyklu, pomoc w wyborze kluczowych słów do opisu etapów cyklu).

Zadanie: Praca z uczniami – dwu- i trzykołowe diagramy Venna

Wypróbuj ze swoimi uczniami kołowe organizatory graficzne. Służą one do porównywania dwóch lub trzech elementów. Organizator dwukołowy może służyć do przedstawiania

różnic i podobieństw jabłka i pomarańczy, USA i Wielkiej Brytanii czy organizacji informacji na temat sportów praktykowanych w hali i na zewnątrz. Organizator trójkołowy może służyć do porównania środków transportu (z silnikiem, bez silnika, zwierzęta pociągowe) czy klasyfikacji zwierząt (fruwające, pływające i chodzące). By pobudzić uczniów do myślenia, można poprosić ich o wypisanie list słów na jakiś temat i pogrupowanie w schemacie dwukołowym lub trójkołowym, według kategorii wybranych przez nich samych. Uczniowie pracują w grupach. Pod koniec lekcji uczniowie wymieniają się plakatami, by zobaczyć pracę innych grup. Schematy powinny być wykonane na dużych arkuszach papieru i umieszczone na ścianach pracowni. Na koniec poproś uczniów o refleksję na temat tego ćwiczenia.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przeprowadź podobne ćwiczenie ze swoimi uczniami. Na spotkaniu z Praktykantem porównajcie swoje doświadczenia. Co uczniowie sądzą o takiej organizacji informacji? Czy możecie wprowadzić tego typu ćwiczenia do swojego repertuaru?

Jeśli Praktykant nie prowadzi lekcji, sam przygotuj dla niego takie ćwiczenie.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant przeprowadził lekcję:

- widzi potrzebę klasyfikowania słów;
- potrafi dostosować poziom trudności ćwiczenia do konkretnej grupy uczniów;
- widzi konieczność stawiania przed uczniami wyzwań;
- potrafi dać uczniom wsparcie, dotyczące zarówno procedury, jak i języka.

Jeśli Praktykant nie przeprowadził lekcji:

- widzi potencjalne trudności, związane z wykonaniem tego ćwiczenia;
- potrafi przewidzieć, jakiego wsparcia mógłby udzielić uczniom (naprowadzania na rozwiązanie);
- potrafi dostrzec przydatność takiego ćwiczenia na lekcji języka obcego.

Zadanie: Praca z uczniami – oś czasu i sekwencja zdarzeń

Organizator graficzny przedstawiający zdarzenia w układzie chronologicznym to oś czasu (ryc. 23 w zeszyte „Teoria w pigułce”) oraz organizator pokazujący sekwencję w formie ramek połączonych strzałkami, pokazujących kolejność zdarzeń (ryc. 24 w zeszyte „Teoria w pigułce”). Przejrzyj podręcznik do języka obcego, którego używasz. Znajdź tekst, który opowiada jakąś historię lub opisuje proces. Poproś uczniów o przedstawienie kolejności zdarzeń w jednej lub drugiej formie. Sprawdź poprawność. Jeśli to praca w grupach, to można później prace uczniów zaprezentować na wystawie klasowej. Na kolejnej lekcji uczniowie mogą wykorzystać swoje organizatory do opowiadania o zdarzeniach w tekście w formie ustnej lub pisemnej. Na zakończenie poproś uczniów o refleksję na temat tej formy organizacji informacji.

Przed spotkaniem z Praktykantem przeprowadź podobne ćwiczenie ze swoimi uczniami. Na spotkaniu omówcie swoje refleksje na temat tej formy organizacji informacji. Czy możecie wprowadzić te organizatory graficzne do swojego repertuaru nauczyciela języka obcego?

Jeśli Praktykant nie prowadzi lekcji, sam przygotuj dla niego takie ćwiczenie.

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant przeprowadził lekcję:

- widzi potrzebę organizacji informacji w formie wizualnej;
- potrafi dostosować poziom trudności ćwiczenia do konkretnej grupy uczniów;
- widzi konieczność stawiania przed uczniami wyzwań.

Jeśli Praktykant nie przeprowadził lekcji:

- widzi potencjalne trudności związane z wykonaniem tego ćwiczenia;
- potrafi przewidzieć, jakiego wsparcia mógłby udzielić uczniom (wybór kluczowych zdarzeń, wsparcie językowe, by opis zdarzenia był zwięzły);
- potrafi dostrzec przydatność tej formy pracy z tekstem na lekcji języka obcego.

Eksperymentowanie

Zadanie: Praca z uczniami – eksperyment

Porozmawiaj z uczniami oraz nauczycielami przedmiotów przyrodniczych na temat eksperymentów, które przeprowadzają na lekcjach. Wybierz jedno doświadczenie z chemii czy fizyki i opisz je w języku obcym, uzyskując od uczniów jak najwięcej informacji na temat hipotezy, procedury, materiałów, przebiegu doświadczenia oraz wniosków.

Opcjonalnie przeprowadź takie doświadczenie na swojej lekcji języka obcego. Posłużcie się diagramem blokowym, przedstawiającym metodę naukową. Może to być np. lampa lawowa pokazująca zachowanie płynów o różnej gęstości (woda i olej) w obecności gazu (tabletki musujące) albo doświadczenie mierzące ilość gazu wydzielonego przez różne kwasy (ocet, sok cytrynowy, sok pomarańczowy) w obecności zasady (proszek do pieczenia).

Inspiracji poszukaj w sieci, np. [40 Cool Science Experiments on the Web](#).

Jeśli nie ma warunków do tego, by doświadczenie przeprowadzili sami uczniowie w małych grupach, może to być demonstracja przygotowana przez ciebie.

Na lekcji użycie języka akademickiego. Zadaniem domowym może być raport pisemny z przeprowadzonego doświadczenia. Pod koniec lekcji poproś uczniów o refleksję na temat tego doświadczenia. Przekaż także informacje zwrotne nauczycielowi przedmiotu.

Przed spotkaniem z Praktykantem przeprowadź podobne zajęcia ze swoimi uczniami. Na spotkaniu poproś Praktykanta o refleksje na temat przebiegu lekcji oraz reakcji uczniów. By język związany z przeprowadzaniem doświadczeń miał szansę się utrwalić, potrzebne są kolejne tego typu lekcje. Czy takie doświadczenia możecie powtórzyć? Poproście uczniów o wyszukanie w sieci informacji na temat prostych eksperymentów, przygotowanie ich dla klasy oraz przeprowadzenie pod twoim nadzorem.

Jeśli Praktykant nie prowadzi lekcji, poproś go o przejrzenie stron internetowych z opisami doświadczeń i teoretyczne przygotowanie takiej lekcji (materiały, przebieg lekcji, wsparcie językowe).

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant przeprowadził lekcję:

- widzi potrzebę zaangażowania uczniów w praktyczne doświadczenia naukowe;
- potrafi dostosować poziom trudności ćwiczenia do konkretnej grupy uczniów;
- widzi konieczność stawiania przed uczniami wyzwań;
- potrafi dostrzec cele językowe i niejęzykowe takiej lekcji.

Jeśli Praktykant nie przeprowadził lekcji:

- widzi potencjalne trudności związane z wykonaniem tego ćwiczenia (skupienie uwagi uczniów, potencjalne niepowodzenie doświadczenia);
- potrafi przewidzieć, jakiego wsparcia mógłby udzielić uczniom (dobór słownictwa przy opisie doświadczenia, wykonanie takiego raportu całą klasą);
- potrafi dostrzec przydatność tej formy pracy na lekcji języka obcego (motywacja uczniów).

Metody sprawdzania zrozumienia

W tej części zadań i pytań Praktykant ma za zadanie przetestować z uczniami różne metody sprawdzania zrozumienia treści. Każde zadanie zawiera kilka sugestii, co daje uczniom możliwość wyboru jednego sposobu prezentowania treści.

Zadanie: Poszukaj informacji

Poszukaj informacji na temat sposobów sprawdzania zrozumienia treści.

Przed spotkaniem z Praktykantem sam przeszukaj zasoby sieci. Na spotkaniu z Praktykantem omówcie wyniki swoich poszukiwań. Czy widzicie możliwości zastosowania niektórych metod na lekcji języka obcego?

Przykładowe strony z opisem technik sprawdzania zrozumienia:

- [21 Ways to Check for Student Understanding](#);
- [53 Ways to Check for Understanding](#).

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

- dostrzega konieczność sprawdzania zrozumienia nie tylko kwestii językowych, lecz także zrozumienia treści na lekcji „miękkiego” CLIL;
- dostrzega przydatność wybranych technik sprawdzania treści również z punktu widzenia celów językowych.

Zadanie: Praca z uczniami – metody sprawdzania wiedzy 1

Wybierz temat z podręcznika, który zawiera treści przedmiotowe. Jeśli takiego nie ma, przygotuj taki tekst z pomocą nauczyciela wybranego przedmiotu. Przygotuj ćwiczenie wprowadzające, sprawdzające wcześniejszą wiedzę uczniów, a także ćwiczenia związane ze słownictwem. Przygotuj zadanie do wykonania w trakcie czytania (np. wypełnienie jednego z organizatorów graficznych na podstawie tekstu). Na zakończenie sprawdź rozumienie treści, dając uczniom wybór jednego ze sposobów sprawdzania wiedzy podanych poniżej lub dzieląc klasę na trzy części i przydzielając każdej z grup inną formę sprawdzania wiedzy. Uczniowie mogą pracować w parach lub grupach trzyosobowych. Sposoby sprawdzania wiedzy:

Uczniowie:

- a) wybierają 10 najważniejszych słów z lekcji i piszą wolny wiersz z ich użyciem;
- b) piszą pytania otwarte na temat lekcji, po czym odpowiadają na dwa w formie pisemnej;
- c) tworzą kolaż związany z tematem lekcji;
- d) tworzą reklamę konceptu;
- e) identyfikują główną ideę lekcji i piszą, dlaczego jest ważna.

Pod koniec lekcji uczniowie prezentują swoje prace. Sprawdź poprawność zrozumienia głównej idei/tezy tekstu, który wybrałeś. Na koniec lekcji poproś uczniów o prace, w celu sprawdzenia poprawności językowej. Poproś także uczniów o refleksję na temat każdej z form sprawdzania wiedzy. Czy któraś szczególnie przypadła im do gustu? Która z form dała najlepsze rezultaty, jeśli chodzi o poprawność treści?

Przed spotkaniem z Praktykantem przeprowadź podobne zajęcia ze swoimi uczniami. Na spotkaniu poproś o refleksje na temat sposobów sprawdzania wiedzy w tym przypadku. Czy te same metody zdobyły uznanie twoich uczniów? Czy możecie któreś z nich wprowadzić na stałe do lekcji języka obcego?

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant przeprowadził lekcję:

- dostrzega potencjał różnych form sprawdzania zrozumienia;
- potrafi dostosować poziom trudności ćwiczenia do konkretnej grupy uczniów;
- widzi konieczność stawiania przed uczniami wyzwań.

Jeśli Praktykant nie przeprowadził lekcji:

- widzi potencjalne trudności związane z użyciem podanych form sprawdzania wiedzy;
- potrafi przewidzieć, jakiego wsparcia mógłby udzielić uczniom (pomoc językowa, pomoc w wybraniu słów kluczowych);
- potrafi dostrzec przydatność tej formy pracy na lekcji języka obcego (motywacja uczniów);
- potrafi dostrzec korzyści płynące ze zróżnicowania ćwiczeń (uczniowie sami decydują, jaką formę wykorzystają).

Zadanie: Praca z uczniami – metody sprawdzania wiedzy 2

Wybierz temat z podręcznika, który zawiera treści przedmiotowe. Jeśli takiego nie ma, przygotuj taki tekst z pomocą nauczyciela wybranego przedmiotu. Przygotuj ćwiczenie wprowadzające, sprawdzające wcześniejszą wiedzę uczniów, a także ćwiczenia związane ze słownictwem. Przygotuj zadanie do wykonania w trakcie czytania (np. wypełnienie jednego z organizatorów graficznych na podstawie tekstu). Na zakończenie sprawdź rozumienie treści, dając uczniom wybór jednego ze sposobów sprawdzania wiedzy podanych poniżej lub dzieląc klasę na trzy części i przydzielając każdej z grup inną formę sprawdzania wiedzy. Uczniowie mogą pracować w parach lub grupach trzyosobowych. Sposoby sprawdzania wiedzy:

Uczniowie:

- a) wybierają 5 słów, które opisują koncept i uzasadniają swój wybór;
- b) podsumowują lekcję jednym zdaniem;
- c) podsumowują lekcję tweetem (140 znaków);
- d) rysują rysunek przedstawiający główną ideę lekcji i piszą uzasadnienie wyboru ilustracji;
- e) tworzą mapę myśli prezentującą główny temat lekcji.

Pod koniec lekcji uczniowie prezentują swoje prace. Sprawdź poprawność zrozumienia głównej idei/tezy tekstu, który wybrałeś. Na koniec lekcji poproś uczniów o prace, w celu sprawdzenia poprawności językowej. Poproś także uczniów o refleksję na temat każdej z form sprawdzania wiedzy. Czy któraś szczególnie przypadła im do gustu? Która z form dała najlepsze rezultaty, jeśli chodzi o poprawność treści?

Przed spotkaniem z Praktykantem przeprowadź podobne zajęcia ze swoimi uczniami. Na spotkaniu poproś o refleksje na temat sposobów sprawdzania wiedzy w tym przypadku. Czy te same metody zdobyły uznanie twoich uczniów? Czy możecie któreś z nich wprowadzić na stałe do lekcji języka obcego?

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant przeprowadził lekcję:

- dostrzega potencjał różnych form sprawdzania zrozumienia;
- potrafi dostosować poziom trudności ćwiczenia do konkretnej grupy uczniów;
- widzi konieczność stawiania przed uczniami wyzwań.

Jeśli Praktykant nie przeprowadził lekcji:

- widzi potencjalne trudności, związane z użyciem podanych form sprawdzania wiedzy;
- potrafi przewidzieć, jakiego wsparcia mógłby udzielić uczniom (pomoc językowa, pomoc w wybraniu słów kluczowych);
- potrafi dostrzec przydatność tej formy pracy na lekcji języka obcego (motywacja uczniów);
- potrafi dostrzec korzyści płynące ze zróżnicowania ćwiczeń (uczniowie sami decydują, jaką formę wykorzystają).

Zadanie: Praca z uczniami – metody sprawdzania wiedzy 3

Wybierz temat z podręcznika, który zawiera treści przedmiotowe. Jeśli takiego nie ma, przygotuj taki tekst z pomocą nauczyciela wybranego przedmiotu. Przygotuj ćwiczenie wprowadzające, sprawdzające wcześniejszą wiedzę uczniów, a także ćwiczenia związane ze słownictwem. Przygotuj zadanie do wykonania w trakcie czytania (np. wypełnienie na podstawie tekstu jednego z organizatorów graficznych). Na zakończenie sprawdź rozumienie treści, dając uczniom wybór jednego ze sposobów sprawdzania wiedzy podanych poniżej lub dzieląc klasę na trzy części i przydzielając każdej z grup inną formę sprawdzania wiedzy. Uczniowie mogą pracować w parach lub grupach trzyosobowych.

Pod koniec lekcji uczniowie prezentują swoje prace. Sprawdź poprawność zrozumienia głównej idei/tezy tekstu, który wybrałeś. Na koniec lekcji poproś uczniów o prace, w celu sprawdzenia poprawności językowej. Poproś także uczniów o refleksję na temat każdej z form sprawdzania wiedzy. Czy któraś szczególnie przypadła im do gustu? Która z form dała najlepsze rezultaty, jeśli chodzi o poprawność treści?

Przed spotkaniem z Praktykantem przeprowadź podobne zajęcia ze swoimi uczniami. Na spotkaniu poproś o refleksje na temat sposobów sprawdzania wiedzy w tym przypadku. Czy te same metody zdobyły uznanie twoich uczniów? Czy możecie któreś z nich wprowadzić na stałe do lekcji języka obcego?

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant przeprowadził lekcję:

- dostrzega potencjał różnych form sprawdzania zrozumienia;
- potrafi dostosować poziom trudności ćwiczenia do konkretnej grupy uczniów;
- widzi konieczność stawiania przed uczniami wyzwań.

Jeśli Praktykant nie przeprowadził lekcji:

- widzi potencjalne trudności związane z użyciem podanych form sprawdzania wiedzy;
- potrafi przewidzieć, jakiego wsparcia mógłby udzielić uczniom (pomoc językowa, pomoc w wybraniu słów kluczowych);
- potrafi dostrzec przydatność tej formy pracy na lekcji języka obcego (motywacja uczniów);

- potrafi dostrzec korzyści płynące ze zróżnicowania ćwiczeń (uczniowie sami decydują, jaką formę wykorzystają).

Zadanie: Praca z uczniami – metody sprawdzania wiedzy 4

Wybierz temat z podręcznika, który zawiera treści przedmiotowe. Jeśli takiego nie ma, przygotuj taki tekst z pomocą nauczyciela wybranego przedmiotu. Przygotuj ćwiczenie wprowadzające, sprawdzające wcześniejszą wiedzę uczniów, a także ćwiczenia związane ze słownictwem. Przygotuj zadanie do wykonania w trakcie czytania (np. wypełnienie na podstawie tekstu jednego z organizatorów graficznych). Na zakończenie sprawdź rozumienie treści, dając uczniom wybór jednego ze sposobów sprawdzania wiedzy podanych poniżej lub dzieląc klasę na trzy części i przydzielając każdej z grup inną formę sprawdzania wiedzy. Uczniowie mogą pracować w parach lub grupach trzyosobowych.

Pod koniec lekcji rozdaj przygotowane wcześniej karteczki z pytaniami (jedna karteczka z jednym pytaniem). Jest to bilet „na wyjście z klasy”. Uczniowie mogą opuścić salę tylko, jeśli znają odpowiedź. Jeśli odpowiedź będzie niepoprawna, uczeń powinien sprawdzić odpowiedź w materiałach z lekcji i pójść na koniec kolejki czekających na wyjście z klasy. Te same pytania mogą stanowić podstawę ćwiczenia „na wejście” na następnej lekcji (do-now-activity).

Poproś uczniów o refleksję na temat tej formy sprawdzania wiedzy. Czy przypadła im do gustu? Czy dała dobre rezultaty, jeśli chodzi o zrozumienie treści?

Przed spotkaniem z Praktykantem przeprowadź podobne zajęcia ze swoimi uczniami. Na spotkaniu poproś o refleksje na temat sposobów sprawdzania wiedzy w tym przypadku. Czy te same metody zdobyły uznanie twoich uczniów? Czy możecie któreś z nich wprowadzić na stałe do lekcji języka obcego?

Zwróć uwagę, czy Praktykant:

Jeśli Praktykant przeprowadził lekcję:

- dostrzega potencjał tej formy sprawdzania zrozumienia;
- potrafi dostosować poziom trudności ćwiczenia do konkretnej grupy uczniów;
- widzi konieczność stawiania przed uczniami wyzwań.

Jeśli Praktykant nie przeprowadził lekcji:

- widzi potencjalne trudności związane z użyciem podanej formy sprawdzania wiedzy;
- potrafi przewidzieć, jakiego wsparcia mógłby udzielić uczniom (podpowiedź, gdzie mają szukać odpowiedzi na zadane pytanie);
- potrafi dostrzec przydatność tej formy pracy na lekcji języka obcego (motywacja uczniów).

